

A NAGY FUTÁS

Sejtettem, hogy így végződik rövid tartózkodásom a város »előkelő« negyedében, ilyen epilógussal zárulnak a november hónapi események. Imádság és varázsszó segíthet csak rajtam, istenem, hát már a hang is elhallgatott bennem, s nem figyelmeztet a várható veszélyekre, mert ahhoz, hogy elmélkedni tudj az életről, szükséged van egy szobácskára, piszkos pokrócra a talpad alatt, ne ázzon be a tető és sohasem háborgasson a háziasszonyod. De amikor sétából hazatértem, barna táskám (papírok, ceruzavégek, nővéremtől kapott hanglemez, parányi glóbusz: tartalma ennyi) az ajtó előtt hevert. A lakás természetesen zárva.

Kidobtak.

A halálos fáradtság mohóságával faltam a farzsebemben talált kenyérhéját és reményt vártam az életanyaghoz. Remény? Ismertem a történetet, ezerszer elmondtam: öten voltunk testvérek, apám ivott, anyám kurválkodott, jöhet a mehet, »szánjanak meg egy szegény embert!« Egy kis ravaszság, nem remény kell az élethez, és akkor bent marasztalják a szerencsétleneket a kórházban, de minduntalan túljártak az eszemen. Különösképpen az az orvos, akinek olyan vékony a nyaka, mint a fűszál és arca sárga, akár a túlvilágra küldött, de visszamaradt — mi okból, ki tudja — rakomány.

Nem fizettem a házbért, hát kirúgtak. Ez a perc is olyan keserű volt, mint a többi. Mi marad a mai napra? A rettegés felőröl. Gyorsan arra gondolni, hogy mi volt a legnagyobb öröm az életemben. Talán a pillanat, amikor megálltam a katona előtt és mondtam az igazat, esküszöm, hogy csak az igazat, és kíváncsian lestem, meddig állja nyíltan, meddig nézhet szemrebbenés nélkül a szemembe, meddig marad arcán a tiszt, hivatalból felvett gög. Az embereket csak beszéddel lehet elnémitani.

Eljutni egyszer az élet, az öröm indítóokához és ottmaradni örökre. Bölcs módszer: rábírní az embereket arra, hogy örüljenek a madarak tollászokodásának, annak, hogy a csillagfürt a homokos talajban is kivirágzik. Ostobaság. Mindenkinek legyen néhány jó szava is, és kötelező tiszteletadással örüljünk egymással, mi, ahányan vagyunk ezen a földön, betegségre való tekintet nélkül...

Mégis mi a mai program?

Hihetetlen legorombítás.

A hurcolkodás teljes csöndben zajlott le, s most a magányt illeti az elsőbbség az utcán. Napok következnek majd, amikor sokat kell gondolni a Fehér Lányra, mert jó volna ott lenni délután, a teára várni este és ijedten lesni az ablakon túl szaladgáló vadászkutyákat.

Másfajta nézés meleg futkároz rajtam, amikor a Fehér Leány védelme alatt állok. Gyorsan összekuporodom ilyenkor, hogy a gondolat ne hagyja el túl korán testemet, maradjon még velem, altasson el békés álommal, hiszen itt vannak a közelemben a többiek, úzik az apró, éhséget nyugtató kezeket.

Végső magány. Senki sem érdeklődik utánam.

Ismerősökbe botlottam az utcán. Az orvos megmondta, hogy a december a legkritikusabb hónap. Az újságosbódé előtt egy szakállas »úrban« volt számtantanáromat véltem felfedezni. Majdnem rákőszöntem, de az utolsó pillanatban meggondoltam magam. Átvágtam az úttesten. Az egyik boltból kilépett az a nő, aki egyszer kidobott a tánclokáliból, mert megmarkoltam a mellét...

Miért nem ad valaki néhány jó tippet az életre? Nem valami királyi fogásról álmodozom. Beérném a Fehér Leány két ujjával, ahogyan kitapogatja csuklómon az ütőért.

Új barátom, aki leszólitott a meredek utca végén, megitatott velem néhány csésze forró teát és a sorsom után érdeklődött, nem túl hevesen, éppen hogy pillantást vetett barna táskámra és szakadozott kabátomra.

— Nem írsz? — kérdezte talán negyedszer.

— Nem.

— Kifogytál?

— Krízis. Hosszan tartó krízis. Vége.

— Küldjél néhány sort.

— December van, tudod. Ilyenkor...

Orvoshoz küldött. Azt mondta, hogy rossz bőrben vagyok, a szemem hólyagos, zavaros a tekintetem, talán sokat ittam. No igyuk ki az öröm kelyhét, örüljünk az ingyenteának, búcsúzzunk kezicsókolommal, s tovább, tovább lefelé az utca meredekjén.

A városnak távoli, kevésbé kivilágított részében — vadfügefák nőttek a parkban, bokrok, padok — eszméltem fel, s kutatni kezdtem fedél után, mint a csüggedő, aki kitartóan a csillagokat számolja az égen.

Tavaly decemberben volt egy kis »kalandom« a rendőrséggel. Azóta a helyzet rosszabbodott. Két alkalommal bevittek a kórházba, de két hétnél tovább sohasem tartottak bent, a fehér falak között, a fekete-kávégőzében. Azt mondták, kell az ágy az utánam jövő betegeknek, mert örültek tenyész a század, amelyben élünk, lerondítják a betegek a világ valamennyi fehér lepedőjét. Sok a beteg? A legtöbbje ronda szimuláns. Az igazi beteg én vagyok. A szörnyű, a nagybeteg. A gyógyíthatatlan. Mégis kidobnak. Megjegyzik még, hogy nincsenek testi fájdalmaim, »hát fáj a fejed, vagy a micsodád, ugass már, te ember«, mert ők csak a testi fájdalmakra írnak ki orvosságot.

Jótékony tettekről már alig hallunk.

Földszintes ház ajtaján kopogtam be, s amolyan »csak néhány hónapról van szó, író vagyok, magányra van szükségem« kezdetű sző-

veggel próbálkoztam. Megkaptam a szobát. Az asszony bekísért új tömlőcömbe, alig hederített rám, a hajában papírok lógtak, hahaha, és piszkos pongyolája alól kivillant még piszkosabb kombinéja.

— Ez a legkevesebb, amit adhatok, fiú — mondta. — Ez van, ami van.

Ez van, ami van. Nem kérte előre a házbért.

És ha nem fizetek? Mit csinálnak velem?

Feljelentenek a rendőrségen. Ott előszedik az aktámat — szép, barna dobozban őrzik a földre érvényes útleveletem —, s továbbítanak a kórház címére. Az orvos berendel, az ágyra fektet, széttárja a karját és káromkodik. A Fehér Leány szótlanul fogja a karomat.

Visszaküldenek a rendőrségre. Kocsi-kocsi-kocsikázás. Államköltségen. Meleg ebéd és sör, s azután — vissza az utcára. Hát ez volt a bűnügyi beszámoló viselt dolgaimról.

Ismerkedtem új szobámmal. Milyen csodálatos napok voltak azok a gyümölcsös szélén, hiszen, sokan úgy mondták, akkor én voltam a legápoltabb rövidnadrágos fiú a városban, s mindig volt bennem elég merészség ahhoz, hogy megcibáljam a mellettem elhaladó kislányok haját, hahaha, bátor voltam, mint a sas.

Valahol a folyosó — folyosó vagy csatorna, mit tudom én — végén valaki felsóhajtott:

— Esik a hó. Hallod, esik a hó!

December hónap, hóval és karácsonnyal.

Ujjammal megérintettem a barna táskát, beletúrkáltam és kisímitottam azt a papírlapot, amely a nagy hidegben még zizegni is elefelejtett.

Mikor fűtöttek ebben a szobában utoljára?

Betűk a papíron. Az előszót géppel írtam, de tavaly, amikor először futottam neki a világnak, eladtam az öreg masinát, amelyről hiányzott a T betű. Ilyeneket írtam rajta: á kozo éle ...

Leesett a hó?

Az utcára futottam. Többen is jöttek a sarok mögül: a leány a víz mellől, az asszony, akivel a hídon álltam, és az is, aki megtartóztatásra szoktatott, mi okból, ma sem tudom ...

Tavaly összezavarodott bennem minden. Kitéttek az irodából, ahol ilyenkor télen nagy hasábok pattognak a kályhában. Vagy központi fűtés ... ?

Azt mondta az orvosom, ha kijövök a kórházból, embertársaim segíteni fognak rajtam. Így mondta, hahaha, embertársaim, és szemüvege mögül kajánul nézett rám. Hát nem segítettek. Az orvosok sem. A rendőrök sem. Senki. Felettem az irgalmatlanság.

A sarokhoz értem. Gyömszöljön be valaki a kocsiba, és vigyen el innen minél gyorsabban, sehol egy lélek, de persze december van, a látványt meg kell szokni, s úgy illik elmenni az ismerősök mellett, mintha ott sem lennének (ez a tényleges helyzet). Nincsenek itt, csak

megbomlott agyam szüli a mosolyogva, kalapokat lengető, majálisokra siető nővérkéket, bácsikat, néniket, aranyfüggőket és a húsvéti tojásokat.

FEKETE MAJOM. Kocsma. Ide betérek — gondoltam.

Kövér pincér állt a sank mögött, s valószínűleg csak annyit moroghattam, hogy »ha lehetne valamit meginni, mert... fizetni... ugye, ha«, hiszen rám sem hederített. Sarkon fordultam, s újra a havas utcára kerültem, ahol természetellenes csönd és tisztaság szépítgette a piszkosnak látott — milyen gyorsan változtatom a véleményemet, avagy a hó színe lopja a földre a derűt? — városnegyedet.

Rohanni kezdtem, úgy ugráltam, mint a vágató ló. Milyen aprónak tünnek a házacskák a bennünket körülvevő pusztaságban. Aztán valaki megragadta a karomat. Nagy, csillogó szemek, rothadó emberi élet, gyökér, amelyet hiába öntöznek. Nem értettem, mit motyog a fűlembe.

— Mit akarsz?

Sok gátat emelt az emberek közé az együttélés. Undoródtam a zilált külsejű, toprongyos alaktól, aki a hóna alatt piszkos papírlapokat szorongatott.

— Te vagy az író? — kérdezte. — Ismerlek.

— Honnan?

— Együtt dolgoztunk, író. Nem emlékszel?

— Hol dolgoztunk együtt?

— A tutajon.

— Nem dolgoztam tutajon.

— Dehogynem. Mi ketten, régen, abban a városban, ahol olyan sok híd van.

— Melyik városban?

— A háború után. Nem emlékszel rám?

— Nem!

Tovább akartam menni, de a hulladék ember (istenkém, ezt mondták rám is a rendőrségen!) megragadta a kabátom ujját.

— Hol van a házad? — kérdezte.

Bizonytalanul az utca másik oldalára mutattam.

— Ma érkezted?

— Igen.

— Gyere hozzám. Nálam meleg van. Nálam mindig meleg van.

Nem tágitott. Hangja heves szenvedélytől fűtötten döbörgött a fülem mellett, s csak mondta, mondta, mondta...

— Tudod, mi ez? A hónap alatt? A könyv... ebből lesz a könyv... egy regény. Átnézed? — A falnak támaszkodott és nehezen szedte a levegőt. Nyomorúságos jelenet.

— Éhes vagy? — kérdeztem.

Némán intett a fejével, majd a fülembé súgta:

— December ... ilyenkor a legrosszabb. A krízis ...

— Hol figyelmeztettek erre?

— A kaszárnyában. A kaszárnyában. Nem emlékszel? Együtt voltunk katonák.

— Nem voltam katona! Erre határozottan emlékszem! Nem voltam katona!

— Zsákoltunk, a drótokat szeltük, maltert kapartunk, valamit együtt csináltunk, ne feledd. Dolgoztunk valamin. Emlékszem rád, mert te voltál az egyetlen, aki mindig meghallgattál.

(Ült a széken, és tágra nyitott szemmel figyelte kezemet, s én lapoztam, olvastam a készülő regény sorait, hogy azután rászédüljünk a régimódi sezlonra. Nekem is szükségem volt valakire, aki meghallgatott.)

— Fehér köpeny volt rajtad. De csak egyszer. Arra sem emlékszel?

— Engedj utamra! — mondtam sziszegve.

Ő csak állt és bámult utánam percekig. Nem is vettem észre, hogy a piszkos papírlapokat időközben a hónom alá csempészte, s most futottam a rám kényszerített zsákmánnyal a havas utcán lefelé.

Aztán bátortalanul visszaintettem az árnyéknak, amely a havas függönyön keresztül szemlélve egészen valószerűtlennek tűnt.

Megzavart a találkozás. Szűkülve szöktem a szobámba, és az ágyra kuporodtam, mint a nagy veszélytől megmenekült, de ezer sebből vérző vad. A tutaj, a fehér köpeny ...

Olyan parányinak éreztem magamat, mint a szikla, amely szembeszögül a tengerrel. Valaki, aki én vagyok, ott sétál az ablakom alatt az utcán és rongyaival rémisztgeti a járókelőket, »emlékszel« szóval riogatja a lelkiismeretét azoknak, akik néhány pillanatra nagy szerelmi történetet várnak.

Másnap első utam a FEKETE MAJOMHOZ vezetett. Siető léptekkel tettem meg azt a néhány métert az ajtótól a sankig és rászóltam a kávéját szürcsölgető pincérre:

— Tegnap fizetés nélkül távoztam.

A kövér pincér átnézett rajtam:

— Mi az?

— Tegnap megittam önnél egy pohár bort és fizetés nélkül távoztam ...

— Mars ki! Lódulj, mert lekeverek! — Megragadta a galléromat és kipenderített az ivóból.

Miből is akartam fizetni? Mit is ittam? Rumot vagy bort?

Bénító, pánikszerű félelem fogott el az utcán. Rohanni kezdtem a kikötő felé. Kikötő? Van a városnak kikötője? Ismerősök emelgették kalapjukat, de én köszönés nélkül suhantam el mellettük. Az iskola-

igazgató, a tizedes a hadseregből — mégis voltam katona? —, régen elhunyt nagymami és a dallam: »Ott ahol most magyar fiúk járnak...«

Bezárkóztam a szobámba és füleltem a neszekre, de azok csak bent, bent a lelkemben háborogtak, és ami a legrosszabb, a zsidobongás egy percre sem szünetelt, csak dübörgött a szigor hangja: felkelni, egy-kettő, egy-kettő, egy-kettő!...

Az éghajlattól befolyásolt kedélyem nem változott. Szólni kellene a háziasszonynak, hogy fűtsön be, de mi lesz, ha ennek fejében pénzt, előleget kér? A bezárt szoba a legbiztonságosabb.

Kezem a papírcsomóra tévedt. Olvasni kezdtem a kusza sorokat, a »regényt«. Tengeribetegség környékezett, megmozdultam, hogy lekászálódjak az ágyról, de kővé dermedten feküdtem a vackon, s úgy éreztem, hogy alattomos, galád támadás ért, kést döftek a hátamba, mert a gyűrött papíron csak ennyi állt: Fehér Leány...

Svábbogarak másztak a mosdóállvány felé, s bennem rendkívüli fizikai változás ment végbe. Hirtelen rácsaptam az ajtóra és kiszédültem az utcára.

— Eridj az utamból! — hallottam rekedt hangomat, amint befordultam a sarkon. Sehol senki. Havazott. Karácsonyi dekorációval köszöntött ránk a tél.

A nagy futás végén megszólítottam egy gesztenyeárust, aki látható zavarában nem volt hajlandó szóba állni velem. A falhoz lapulva törtem magamat előre, s az emberektől kérdezősködtem, hogy nem látták-e a Fehér Leányt, majd újra futottam, futottam az utca hol egyik, hol másik oldalán. Választ senkitől sem kaptam, hahaha, »embertársaim segíteni fognak rajtam«, a nézésük ezt sugallta: »Hiéna szaladgál az utcán, él még, vigyázzatok, emberek!«

Az országúton nagy volt a csönd. Csak a fák meg a csillagok vettek körül. Leheveredtem az árokba, fohászkodtam egyet, nem tudom, kihez, s közben feszülten hallgatóztam, nem közeledik-e felém a Fehér Leány.

Arra ébredtem, hogy valaki a hajamat simogatja. Ő volt. Az ember, aki keresett.

— Reggel van — mondta szelíden.

— Hogy kerülsz ide?

— Kerestelek.

— Engem?

— Igen. Előttünk az élet. Megtaláljuk a Fehér Leányt.

Útáltam. A reményeink is egyformák voltak. Mégis azt mondtam, hogy a rossz idő miatt vagyok ingerült, igen, a rossz idő miatt, s békítő mosollyal néztem rá.

— Ilyenkor hiába keresed — folytattam. — Beborult. Fedél kell neki is.

Hallgattunk az árok mélyén, s az arcunkon olvadozó havat bámultuk.

— Honnan ismered őt? — kérdeztem. — Mikor találkoztál vele?

— Egy éve.

— Hol?

— A városban.

— Melyik városban?

— Egy kisvárosban a folyó partján.

— Nádas is volt?

— Igen. Nádas. A parton jegenyék.

Rövid szünet után folytattam:

— Egy éve?

— Igen.

— Azóta nem jártál a városban?

— A városban a nádassal és a jegenyékkal? Nem.

Felálltam.

— Tudod mit — mondtam halkán —, most elmegyek és megkeresem a Fehér Leányt.

— Várj! — sikoltott fel nyomorúságosan. Gyűlöltem. A legszíve-
sebben világgá kergettem volna a szerencsétlent. De ő segélykérően
nézett rám.

— Gyerünk! — adtam ki a parancsot. — Megkeressük őt!

— Van pénzed?

— Nincs.

— Akkor hogyan jutunk el oda?

— Gyalog. Estig odaérünk.

Futásnak eredtünk, mint a dologtalan herék, akik bizonyítani akar-
nak a munkavezető előtt, hahaha, dologtalan herék, hát persze, ezek
vagyunk mi, s most itt futunk a latyakos, fehér-fekete országúton. Va-
jon ráismerek-e majd a városra, hiszen úgy vagyok velük is, mint az
emberekkel, a nagymamival, a tizedessel, torony és ligeti padok, ala-
acsony házak, bérkaszárnnyák, hahaha, ezeket az ódon épületeket már
láttam valahol, amott a piszkos folyó, egy, kettő, három, négy híd és
a nádas. A jegenyék. Megérkeztünk.

Kísérőm vigyorogva a karomba kapaszkodott.

— Itt vagyunk? — kérdezte.

Leültünk a víz partján, és néztük a nádat meg a jegenyéket. A
fák levéltelenül szűrődtek az ég felé. Esteledett. Ez valamilyen nagy
produkción volt, ez a nagy futás, most megöregszünk és meghalunk.

— Erre sétált? — tettem fel a kérdést.

— Nem.

— Hát akkor...?

— Talán egy másik városban... itt az anyámmal találkoztam.
Kapcsolatot tudok teremteni vele.

— A nővérem — súgtam rövid szünet után. — A nővérem szembe jön velem az utcán és kiabál. Az ünnepek előtt mindig kiabál rám, nem tudom, mi okból... — vallottam be keletlenül.

Sokáig hallgattunk.

— Nekem adtad. Nem emlékszel? — szólalt meg társam hirtelen.

— Neked adtam?

— Amikor nagyon beteg voltam. Azt mondtad: ne szítsuk tovább a tüzet, maradjon veled...

A vízre bámultam. Pontot tehetünk az ügy végére, neki adtam a Fehér Leányt, s a felsőbbrendű, ajándékozó lény nagyszerűségével most kihez forduljak segítségért?

— Ma nem jön? — kérdeztem.

— Megmondtam. Ez nem az a város. Nem hallom a bicikli csöngetését.

— Az is volt? Bicikli?

— Azon jött ki a rétre és hozta a kosarat körtékkel meg ananással.

— Ananással?!

Mikor ér véget a száműzetés a sohasem látott part mellett? Jobb lenne meghúzódni egy katedrális árnyékában, mezítláb megjelenni a hívők előtt, hadd csodálkozzanak arcátlanságomon.

Autó suhant el mellettünk, fehér autó, s hallottuk, hogy a vezető káromkodik. Fehér autó!

— Gyerünk innen! — szóltam. Társam szorosan a nyomomban maradt. Az elhagyott, megfagyott országúton dideregve kapaszkodtunk egymásba, s testünk melegével óvtuk egymást a hidegtől.

— Előre! — ordítottam. — Gyorsabban! Tudom már, hol adtam neked a Fehér Leányt!

— Tudod? Valóban tudod? Elvezetsz? hozzá — záporoztak felém a kérdések.

Úgy futottam, hogy alig bírt követni. Végül nagyokat fújva megálltunk a nagy, rácsos kapu előtt. A kapun túl kőrifák gubbasztottak.

— Már voltam bent — mondta kísérőm a fáradtságtól majdnem térdre hullva —, kihallgattak néhányszor, megvizsgáltak, de sohasem vertek...

— Itt?

Megtapogatta a kapu zárját, majd felnevetett:

— Nem.

— Félsz? — kérdeztem vacogva.

— Nem. Csak fázom.

— Emlékszel, melyik szobában adtam neked?

— Fent voltunk az első emeleten.

— Igen. Az első emeleten. A folyosón kép: fehér kastély, kék tó és benne fehér hattyúk...

— Dominóztunk.
— Mindig te nyertél.
— Mert engedtéll nyerni.
— Engedtelek nyerni?
— Persze. Neked adtam a Fehér Leányt. Egyszer nem takart be.
Nagyon megharagudtál.

Egymásra mosolyogtunk. Társam ujját a szájára tette, közelebb hajolt és bizalmasan a fülembe súgta:

— Tudod mit? Most nem leszünk rosszak, mert a sarokba térdepeltetnek bennünket. Megisszuk a tejet, megesszük a kalácsot, a süteményt — motyogta —, a süteményt...

Vártunk.

(Lyukas cipőben az iskolába, este a lavórban forró víz, hahaha, a rövidnadrágos világ vége és az ének: »Hogyha ma eljőnnél a kávéházba...«)

Megnyomtam a csengőt. Azt is mondhatjuk majd, hahaha, hogy kitört rajtunk a sárgaság.

Vártuk a Fehér Leányt, hogy jöjjön és kinyissa előttünk a kaput, kerékpáron szállítva nyomunkban a körtéket és az ananászt. Reggel kakaót kaptunk, finom kalácsot ebédre és citromos teát vacsorára. Éjjel megigazítja ágyunkon a lecsúszott takarót és a hajunkba túr, hogy múljon a láz...

Két hét vakáció...

MOLCER MÁTYÁS

HOMMAGE À WALTHER VON DER VOGELWEIDE

*A hársfa lombja
közt tört fényben
már rég nem szól fagyott dalom.
A torkom szomja
fúlt csendélet
hideg, bezárt, örök falon.
Lelkem ága-bogán halott,
tandara-hopp,
halott csalogány vagyok.*